

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/167/2007

WCZEŚNIEJSZE EMERYTURY I PRACA ZAROBKOWA EMERYTÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECZNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

W ciągu ostatnich pięciu lat, jakie upłynęły od naszego poprzedniego sondażu na temat pracy emerytów, znacząco zmieniła się sytuacja na rynku pracy, co z pewnością nie pozostało bez wpływu na opinie w tej sprawie. Otwarcie rynku pracy w niektórych krajach europejskich i wyjazdy Polaków oraz dobra koniunktura gospodarcza z jednej strony, a z drugiej – masowe odchodzenie na wcześniejszą emeryturę osób, które mogłyby jeszcze pracować, spowodowały, że bezrobocie się zmniejszyło i coraz więcej pracodawców ma kłopoty z pozyskaniem pracowników. System emerytalny, który miał zachęcać do dłuższej aktywności zawodowej, jak na razie nie spełnia tego zadania. W prasie trwają dyskusje nad koniecznością zmiany proporcji osób aktywnych zawodowo w stosunku do korzystających z różnego rodzaju świadczeń społecznych, gdyż utrzymywanie się obecnego kierunku rozwoju sytuacji grozi zapaścią polskiego systemu ubezpieczeń społecznych. W świetle tych faktów aktywizacja zawodowa emerytów wydaje się w opinii wielu ekspertów niezbędna, a podniesienie wieku emerytalnego i ograniczenie przywilejów przechodzenia na wcześniejszą emeryturę nie tylko pożądane, ale wręcz konieczne.

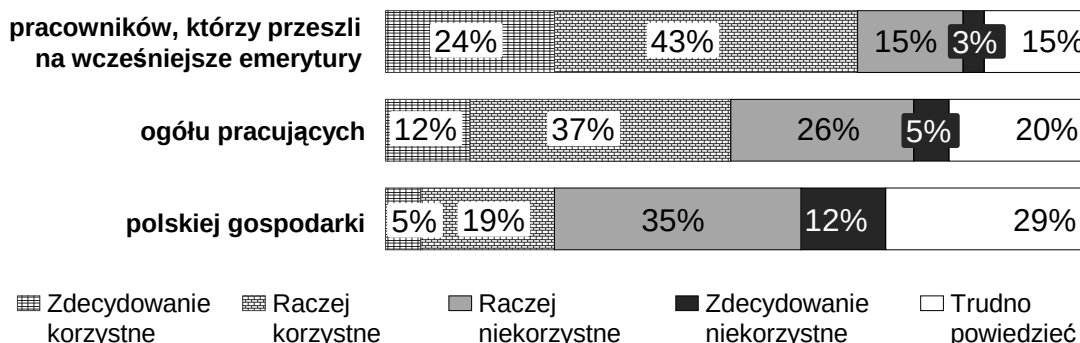
Próby podniesienia wieku emerytalnego mogą jednak budzić zdecydowany opór społeczny¹. W jednym z ostatnich sondaży² sprawdzaliśmy, co Polacy sądzą o wcześniejszych emeryturach.

W opinii dwóch trzecich respondentów (67%) wcześniejsze emerytury są korzystne dla pracowników, którzy zdecydowali się nie czekać na osiągnięcie wymaganego wieku emerytalnego. Jako niekorzystne dla tej grupy postrzega je niespełna jedna piąta ankietowanych (18%), co siódmy zaś (15%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

¹ Patrz komunikat CBOS „Wiek emerytalny kobiet i mężczyzn”, październik 2007.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (209) zrealizowano w dniach 10–14 października 2007 roku na liczącej 1385 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY PRZECHODZENIE NA WCZEŚNIEJSZĄ EMERYTURĘ PRZED OSIĄGNIĘCIEM WYMAGANEGO WIEKU EMERYTALNEGO JEST RACZEJ KORZYSTNE CZY TEŻ NIEKORZYSTNE DLA:

Pogląd, że przechodzenie na wcześniejszą emeryturę jest korzystne dla ogółu pracujących, podzieliła prawie połowa respondentów (49%), przeciwną opinię wyraża niemal jedna trzecia (31%). Co piąty ankietowany (20%) nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii.

O tym, że przechodzenie na wcześniejszą emeryturę ma korzystny wpływ na polską gospodarkę, przekonany jest co czwarty ankietowany (24%), natomiast dwa razy większa liczebnie grupa (47%) uważa, że rozwiązanie to negatywnie wpływa na stan gospodarki. Pozostali respondenci (29%) nie mają wyrobionego zdania na ten temat.

Na wynikające z przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wymaganego wieku emerytalnego korzyści dla osób, które zdecydowały się na to rozwiązanie, częściej niż przeciętnie w całej populacji wskazują bezrobotni, uczniowie i studenci, pracownicy fizyczno-umysłowi oraz ankietowani w wieku 25–54 lata, a więc osoby najbardziej aktywne zawodowo (szczególnie zaś – mające około czterdziestu lat, które mogą się spodziewać, że wspomniane rozwiązanie nie będzie już ich dotyczyć). Z kolei badani najstarsi (powyżej 64 roku życia), dobrze wykształceni, osiągający najwyższe dochody *per capita*, należący do kadry kierowniczej i inteligencji lub będący pracownikami umysłowymi niższego szczebla, a także emeryci nieco częściej niż pozostali wyrażają opinię, że wcześniejsze emerytury są niekorzystne dla pracowników, których dotyczą.

Opinie na temat wpływu wcześniejszych emerytur na sytuację ogółu pracujących również są zróżnicowane ze względu na cechy społeczno-demograficzne respondentów. Im wyższe wykształcenie ankietowanych, ich dochody oraz ocena własnej sytuacji materialnej, tym częściej wyrażane przekonanie, że wpływ ten jest negatywny. Znacząco

wyższe od przeciętnych odsetki takich wskazań odnotowujemy też wśród mieszkańców dużych miast (od 101 tys. do 500 tys. ludności), kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracowników umysłowych niższego szczebla. Osoby w wieku 45–54 lata (a więc zbliżające się do emerytury), mające wykształcenie średnie lub zasadnicze zawodowe, mieszkańcy metropolii oraz robotnicy częściej niż przeciętnie wskazują na korzyści dla ogółu pracowników płynące z przechodzenia na wcześniejszą emeryturę.

Im większa jest miejscowość, w której mieszkają badani, im wyższy poziom ich wykształcenia oraz dochody *per capita*, tym częstsze są opinie, że wcześniejsze emerytury źle wpływają na stan polskiej gospodarki. Pogląd ten częściej niż inni podzielają również przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, częściej też zgadzają się z nim mężczyźni niż kobiety. Szczególnie wysokie odsetki osób uważających, że przechodzenie na emeryturę w wieku młodszym od wymaganego jest korzystne dla gospodarki, notujemy wśród respondentów o najniższych deklarowanych dochodach oraz wśród pracujących na własny rachunek.

Osoby najmłodsze i najstarsze, najslabiej wykształcone, źle oceniające swoją sytuację materialną, mieszkańcy wsi, rolnicy, uczniowie i studenci częściej niż pozostali nie mają wyrobionej opinii w sprawie wcześniejszych emerytur (patrz tabele aneksowe).

W opinii społecznej prawo emerytów do dalszej pracy ma obecnie znacznie więcej zwolenników niż przeciwników. Ponad połowa Polaków (56%, o 9 punktów procentowych więcej niż w roku 2002) uważa, że emeryci, którzy chcą pracować dodatkowo, powinni mieć do tego prawo. Przeciwnego zdania jest ponad jedna trzecia badanych (37%, o 6 punktów mniej niż pięć lat temu).

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IV 2002	X 2007
	w procentach	
– emeryci, którzy chcą pracować dodatkowo, powinni mieć do tego prawo, ponieważ ograniczenie zatrudnienia emerytów nie zmniejszy bezrobocia	47	56
– emeryci nie powinni dodatkowo pracować, ponieważ w ten sposób odbierają miejsca pracy młodym i powiększa się bezrobocie	43	37
Trudno powiedzieć	10	7

Opinie na ten temat wyraźnie wiążą się z poziomem wykształcenia i kwalifikacjami badanych, a także z wielkością miejsca ich zamieszkania oraz wysokością osiąganych dochodów *per capita* w gospodarstwie domowym. Na ogół im lepiej wykształceni są respondenci, im większa jest miejscowość, w której mieszkają, oraz im wyższe uzyskują dochody, tym częściej twierdzą, że ograniczanie zatrudnienia emerytów nie zmniejszy bezrobocia, i tym rzadziej akceptują opinię przeciwną. Sprzeciw wobec ograniczania zatrudnienia emerytów wyrażają przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz osoby pracujące na własny rachunek – ponad 70% z nich uważa, że wprowadzenie tego rozwiązania nie zwiększy liczby miejsc pracy ani nie zmniejszy bezrobocia. Pewien wpływ na opinie w tej sprawie ma też zaangażowanie religijne badanych oraz deklarowane poglądy polityczne. Częsty udział w praktykach religijnych i przekonania prawicowe wiążą się raczej z chęcią ograniczenia pracy emerytów – odwrotnie niż poglądy lewicowe i nieuczestniczenie w praktykach religijnych (patrz tabele aneksowe).

W porównaniu z rokiem 2002 zmieniły się poglądy na temat prawa emerytów do łączenia świadczeń emerytalnych z wynagrodzeniem za pracę. Wówczas odsetki zwolenników i przeciwników tego rozwiązania się równoważyły. Obecnie prawie dwie trzecie badanych (63%, wzrost o 21 punktów procentowych) uznaje prawo emerytów, którzy przeszli na emeryturę po osiągnięciu wieku emerytalnego i nadal pracują, do jednoczesnego pobierania pełnej emerytury i wynagrodzenia za pracę. Znacznie mniejsza liczebnie grupa (27%, spadek o 16 punktów) opowiada się za tym, aby emerytury osób, które nadal pracują mimo osiągnięcia wieku emerytalnego, zostały odpowiednio zmniejszone.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IV 2002	X 2007
	w procentach	
– osoby, które przeszły na emeryturę po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego i nadal pracują, powinny mieć prawo do równoczesnego otrzymywania pełnej emerytury i wynagrodzenia za pracę	42	63
– w chwili podjęcia dodatkowej pracy przez osobę, która przeszła na emeryturę po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego, jej emerytura powinna być odpowiednio zmniejszona	43	27
Trudno powiedzieć	15	10

Opinie w sprawie jednoczesnego pobierania wynagrodzenia za pracę i świadczeń emerytalnych są zróżnicowane ze względu na cechy społeczno-demograficzne badanych w mniejszym stopniu niż w kwestii podejmowania pracy przez emerytów. Najwięcej zwolenników obniżania emerytur osobom podejmującym pracę zawodową jest wśród ankietowanych uzyskujących najniższe dochody *per capita*, badanych w wieku 25–44 lata (a więc w okresie najbardziej intensywnego rozwoju zawodowego), kadry kierowniczej i inteligencji, pracowników umysłowych niższego szczebla oraz rolników. Z kolei osoby pracujące na własny rachunek częściej niż pozostałe zgadzają się ze stwierdzeniem, że ci, którzy przeszli na emeryturę po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego i nadal pracują, powinni mieć prawo do równoczesnego otrzymywania pełnej emerytury i wynagrodzenia za pracę (zob. tabele aneksowe).

Zmiany w sytuacji gospodarczej kraju (przede wszystkim zapewne zmniejszenie bezrobocia) najprawdopodobniej wpłynęły na opinie o pracy emerytów. Obecnie – inaczej niż pięć lat temu – zwolennicy nieograniczania aktywności zawodowej tej grupy wyraźnie przeważają nad przeciwnikami. Znacząco wzrosła też akceptacja pobierania przez emerytów świadczeń w pełnej wysokości mimo otrzymywania wynagrodzenia za pracę. Jak na razie w świadomości społecznej nie znajdują odbicia coraz bardziej alarmujące doniesienia o możliwej niewydolności systemu emerytalnego, w sytuacji gdy coraz mniejsza liczba osób aktywnych zawodowo będzie ponosić koszty utrzymania rosnącej liczby emerytów. Do wydłużania okresu aktywności zawodowej być może skłoni pracowników dopiero w pełni funkcjonujący nowy system emerytalny.

Opracowała
Joanna SZCZEPAŃSKA

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) uważa, czy przechodzenie na wcześniejszą emeryturę jest raczej korzystne czy też niekorzystne **dla pracowników, którzy przeszli na wcześniejsze emerytury?**

1 - Zdecydowanie korzystne; 2 - Raczej korzystne; 3 - Raczej niekorzystne;
4 - Zdecydowanie niekorzystne

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	43	15	3	15	1383
Płeć						
Mężczyźni	25	44	16	4	12	657
Kobiety	24	43	14	3	17	726
Wiek						
18-24 lat	27	36	15	1	20	189
25-34	26	46	13	4	10	264
35-44	29	48	11	3	9	202
45-54	26	45	13	4	13	271
55-64	20	45	15	4	16	203
65 lat i więcej	18	38	21	2	21	255
Miejsce zamieszkania						
Wieś	24	44	13	2	18	515
Miasto do 20 tys.	22	47	15	5	12	190
20-100 tys.	23	44	18	1	14	263
101-500 tys.	23	43	16	5	12	224
501 tys.i więcej mieszk.	30	37	14	7	12	190
Wykształcenie						
Podstawowe	22	42	14	1	20	364
Zasadnicze zawodowe	26	46	14	2	12	354
Średnie	26	41	14	5	14	469
Wyższe	21	44	20	6	10	196
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier.,inteligencja	20	50	16	6	7	99
Prac.umysł.niż.szczegła	29	41	14	7	8	146
Pracownicy fiz.- umysł.	35	42	9	2	13	99
Robotnicy wykwalifikowani	30	43	15	2	9	151
Robotnicy niewykwalifik.	22	48	15	1	14	92
Rolnicy	22	45	8	2	22	44
Pracujący na własny rach.	25	42	15	5	14	69
Bierni zawodowo						
Renciści	19	46	16	1	18	117
Emeryci	19	42	18	3	18	322
Uczniowie i studenci	26	35	15	2	23	94
Bezrobotni	25	46	11	3	16	92
Gospodynie domowe i inni	27	43	12	2	16	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	26	44	15	5	9	227
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	24	48	15	4	9	100
sekt. pryw. poza rolnict.	30	42	13	2	12	323
prywatnym gosp. rolnym	31	44	5	2	18	55
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	32	39	10	4	15	85
301-500	26	43	17	4	10	148
501-900	24	46	14	3	12	336
901-1200	22	45	15	4	14	177
Powyżej 1200 zł	21	48	17	6	9	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	27	37	17	3	16	299
Średnie	24	44	14	3	15	638
Dobre	23	46	14	4	13	446
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	27	33	17	4	18	77
Raz w tygodniu	23	44	15	2	15	679
1-2 razy w miesiącu	25	44	14	4	13	237
Kilka razy w roku	25	45	13	3	13	254
W ogóle nie uczestniczy	25	37	13	8	17	132
Poglądy polityczne						
Lewica	22	42	17	5	14	207
Centrum	26	46	15	2	12	406
Prawica	24	42	18	4	13	468
Trudno powiedzieć	24	42	9	3	22	300

Tabela 2. Jak Pan(i) uważa, czy przechodzenie na wcześniejszą emeryturę jest raczej korzystne czy też niekorzystne **dla ogółu pracujących**? 1 - Zdecydowanie korzystne; 2 - Raczej korzystne; 3 - Raczej niekorzystne; 4 - Zdecydowanie niekorzystne

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	37	26	5	20	1383
Płeć						
Mężczyźni	12	38	29	6	16	657
Kobiety	13	37	24	4	23	726
Wiek						
18-24 lat	14	28	26	3	29	189
25-34	12	43	26	5	15	264
35-44	14	37	30	7	12	202
45-54	16	40	23	5	16	271
55-64	12	39	24	7	17	203
65 lat i więcej	7	35	28	2	28	255
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	40	20	3	25	515
Miasto do 20 tys.	7	38	31	3	21	190
20-100 tys.	11	37	29	5	18	263
101-500 tys.	11	33	37	5	14	224
501 tys.i więcej mieszk.	21	35	21	10	13	190
Wykształcenie						
Podstawowe	11	37	24	2	26	364
Zasadnicze zawodowe	13	43	21	4	19	354
Średnie	13	34	28	6	18	469
Wyższe	13	34	35	7	11	196
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier.,inteligencja	10	39	32	12	7	99
Prac.umysł.niż.szczebła	13	36	32	8	10	146
Pracownicy fiz.- umysł.	13	37	30	5	15	99
Robotnicy wykwalifikowani	16	38	25	3	19	151
Robotnicy niewykwalifik.	12	47	21	3	17	92
Rolnicy	13	37	26	0	24	44
Pracujący na własny rach.	17	32	21	9	20	69
Bierni zawodowo						
Renciści	14	34	26	1	24	117
Emeryci	9	40	24	4	24	322
Uczniowie i studenci	15	21	33	2	29	94
Bezrobotni	8	46	19	5	22	92
Gospodynie domowe i inni	15	32	30	3	20	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	15	39	31	5	10	227
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	8	38	38	5	11	100
sekt. pryw. poza rolnict.	16	36	21	7	19	323
prywatnym gosp. rolnym	12	47	20	0	21	55
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	13	39	19	5	25	85
301-500	15	39	25	4	17	148
501-900	12	42	27	4	15	336
901-1200	11	38	31	4	16	177
Powyżej 1200 zł	9	39	28	11	12	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	13	34	24	4	25	299
Średnie	12	39	25	5	18	638
Dobre	12	36	29	5	18	446
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	10	35	29	5	21	77
Raz w tygodniu	13	36	27	4	20	679
1-2 razy w miesiącu	15	38	24	3	19	237
Kilka razy w roku	11	43	21	5	20	254
W ogóle nie uczestniczy	10	30	33	11	16	132
Poglądy polityczne						
Lewica	10	42	26	7	14	207
Centrum	14	39	28	4	15	406
Prawica	13	37	31	5	15	468
Trudno powiedzieć	10	32	17	4	37	300

Tabela 3. Jak Pan(i) uważa, czy przechodzenie na wcześniejszą emeryturę jest raczej korzystne czy też niekorzystne **dla polskiej gospodarki**? 1 - Zdecydowanie korzystne; 2 - Raczej korzystne; 3 - Raczej niekorzystne; 4 - Zdecydowanie niekorzystne

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	19	35	12	29	1382
Płeć						
Mężczyźni	6	17	37	16	24	657
Kobiety	4	20	34	8	34	726
Wiek						
18-24 lat	7	12	29	12	39	189
25-34	4	23	39	13	21	263
35-44	6	25	36	12	21	202
45-54	7	17	35	11	30	271
55-64	5	18	40	12	26	203
65 lat i więcej	3	15	31	11	39	255
Miejsce zamieszkania						
Wieś	5	18	33	8	36	515
Miasto do 20 tys.	3	22	38	7	31	190
20-100 tys.	3	21	37	11	27	263
101-500 tys.	7	17	38	16	22	224
501 tys.i więcej mieszk.	9	14	33	22	21	190
Wykształcenie						
Podstawowe	4	15	28	11	41	364
Zasadnicze zawodowe	5	18	35	11	31	354
Średnie	6	21	38	12	24	468
Wyższe	5	19	44	14	18	196
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier.,inteligencja	6	18	43	18	15	99
Prac.umysł.niż.szczebła	5	28	44	11	11	146
Pracownicy fiz.- umysł.	9	16	31	14	29	98
Robotnicy wykwalifikowani	5	19	34	11	31	151
Robotnicy niewykwalifik.	3	24	26	13	34	92
Rolnicy	4	7	43	4	42	44
Pracujący na własny rach.	5	29	22	23	21	69
Bierni zawodowo						
Renciści	6	16	36	7	34	117
Emeryci	3	16	36	10	35	322
Uczniowie i studenci	8	8	30	11	43	94
Bezrobotni	3	22	36	11	27	92
Gospodynie domowe i inni	7	18	36	7	32	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	7	22	38	12	21	227
spółce właścicieli	4	25	40	9	22	100
prywatnych i państwa	6	21	32	16	25	323
sekt. pryw. poza rolnict.	5	11	41	2	41	55
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	7	29	26	9	28	85
301-500	6	23	36	8	26	148
501-900	4	19	38	13	26	336
901-1200	5	15	37	17	27	177
Powyżej 1200 zł	5	18	42	18	18	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	7	17	31	9	36	299
Średnie	4	17	37	12	30	637
Dobre	5	21	36	12	25	446
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	4	17	42	9	28	77
Raz w tygodniu	5	19	37	10	30	679
1-2 razy w miesiącu	4	19	32	12	32	236
Kilka razy w roku	6	17	32	15	30	254
W ogóle nie uczestniczy	8	20	34	17	21	132
Poglądy polityczne						
Lewica	6	18	39	15	23	207
Centrum	6	22	37	11	25	406
Prawica	5	18	40	15	22	468
Trudno powiedzieć	4	15	23	6	52	300

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem: 1 - emeryci nie powinni dodatkowo pracować, ponieważ w ten sposób odbierają miejsca pracy młodym i powiększa się bezrobocie; 2 - emeryci, którzy chcą pracować dodatkowo, powinni mieć do tego prawo, ponieważ ograniczenie zatrudnienia emerytów nie zmniejszy bezrobocia

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	56	7	1383
Płeć				
Mężczyźni	37	58	5	657
Kobiety	36	55	9	726
Wiek				
18-24 lat	38	51	10	189
25-34	35	61	5	264
35-44	36	57	7	202
45-54	34	60	6	271
55-64	35	60	5	203
65 lat i więcej	42	49	9	255
Miejsce zamieszkania				
Wieś	47	44	10	515
Miasto do 20 tys.	37	55	8	190
20-100 tys.	36	59	5	263
101-500 tys.	28	68	4	224
501 tys.i więcej mieszk.	21	74	4	190
Wykształcenie				
Podstawowe	40	48	11	364
Zasadnicze zawodowe	45	47	7	354
Średnie	33	61	6	469
Wyższe	22	76	1	196
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	21	79	0	99
Prac.umysł.niż.szczebła	28	67	4	146
Pracownicy fiz.- umysł.	36	58	6	99
Robotnicy wykwalifikowani	36	55	9	151
Robotnicy niewykwalifik.	46	46	8	92
Rolnicy	52	38	11	44
Pracujący na własny rach.	27	72	2	69
Bierni zawodowo				
Renciści	34	56	10	117
Emeryci	43	51	7	322
Uczniowie i studenci	38	49	13	94
Bezrobotni	46	47	7	92
Gospodynie domowe i inni	29	61	9	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	31	65	4	227
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	26	72	2	100
sekt. pryw. poza rolnict.	34	59	7	323
prywatnym gosp. rolnym	45	47	8	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	41	49	10	85
301-500	48	47	5	148
501-900	37	56	8	336
901-1200	32	62	6	177
Powyżej 1200 zł	20	78	3	176
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	54	10	299
Średnie	37	56	7	638
Dobre	36	58	6	446
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	44	52	4	77
Raz w tygodniu	40	53	8	679
1-2 razy w miesiącu	39	55	5	237
Kilka razy w roku	32	60	8	254
W ogóle nie uczestniczy	22	73	4	132
Poglądy polityczne				
Lewica	28	66	6	207
Centrum	40	56	4	406
Prawica	37	57	6	468
Trudno powiedzieć	38	49	13	300

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem: 1 - osoby, które przeszły na emeryturę po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego i nadal pracują, powinny mieć prawo do równoczesnego otrzymywania pełnej emerytury i wynagrodzenia za pracę; 2 - w chwili podjęcia dodatkowej pracy przez osobę, która przeszła na emeryturę po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego, jej emerytura powinna być odpowiednio zmniejszona

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	27	10	1383
Płeć				
Mężczyźni	64	28	8	657
Kobiety	62	26	12	726
Wiek				
18-24 lat	63	24	13	189
25-34	61	32	8	264
35-44	62	34	4	202
45-54	67	24	8	271
55-64	65	24	11	203
65 lat i więcej	60	24	16	255
Miejsce zamieszkania				
Wieś	57	29	14	515
Miasto do 20 tys.	63	24	13	190
20-100 tys.	67	26	7	263
101-500 tys.	68	27	5	224
501 tys.i więcej mieszk.	68	27	5	190
Wykształcenie				
Podstawowe	62	23	15	364
Zasadnicze zawodowe	61	28	11	354
Średnie	64	28	8	469
Wyższe	66	30	4	196
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	61	37	3	99
Prac.umysł.niż.szczebła	61	34	5	146
Pracownicy fiz.- umysł.	64	23	13	99
Robotnicy wykwalifikowani	60	29	10	151
Robotnicy niewykwalifik.	65	25	9	92
Rolnicy	55	35	10	44
Pracujący na własny rach.	77	18	6	69
Bierni zawodowo				
Renciści	67	22	11	117
Emeryci	62	24	14	322
Uczniowie i studenci	63	28	9	94
Bezrobotni	61	32	7	92
Gospodynie domowe i inni	66	19	16	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	62	31	7	227
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	66	26	7	100
sekt. pryw. poza rolnict.	65	27	8	323
prywatnym gosp. rolnym	61	31	8	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	52	40	8	85
301-500	63	27	10	148
501-900	65	27	8	336
901-1200	68	24	8	177
Powyżej 1200 zł	66	29	5	176
Ocena własnych war. mater.				
Złe	62	27	11	299
Średnie	64	26	10	638
Dobre	63	28	10	446
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	60	25	15	77
Raz w tygodniu	61	29	10	679
1-2 razy w miesiącu	61	27	12	237
Kilka razy w roku	66	25	9	254
W ogóle nie uczestniczy	74	21	5	132
Poglądy polityczne				
Lewica	61	30	9	207
Centrum	66	29	5	406
Prawica	63	28	9	468
Trudno powiedzieć	61	20	19	300